

คุณภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ผลิตในภาคใต้

Quality of Mungbean Seed Produced in Southern Thailand

วัลลภ สันติประชา¹ ขวัญจิตร สันติประชา¹ และ ชูศักดิ์ ณรงค์ราช¹

Wullop Santipracha Quanchit Santipracha and Chusak Narongrach

ABSTRACT

Mungbean varieties U-thong 1, KPS 1 and PSU 1 seed produced in Southern Thailand at Prince of Songkla University, Hat Yai Campus during July-October 1990 had high quality. The average germination was 95.25% with 6.19-6.89 gm of 100seed weight and 12.48% average seed moisture content. The speed of germination index ranged 18.24-23.27, seedling dry weight ranged 35.86-40.48mg/seedling, root length was 13.12-15.43 cm/seedling and shoot length was 10.68-12.46 cm/seedling. KPS 1 variety seed gave the highest seedling fresh weight of 547 mg/seedling while PSU 1 variety had a high hard seed percentage of 41.50%. Early matured seed had higher quality than late matured seed.

Key words : mungbean, seed production

บทคัดย่อ

เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง 1 กำแพงแสน 1 และ มอ. 1 ที่ผลิตในภาคใต้ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ ระหว่างเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2533 มีคุณภาพสูง โดยมีความงอกเฉลี่ย 95.25 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนัก 100 เมล็ด 6.19-6.89 กรัม ความชื้นเฉลี่ย 12.48 เปอร์เซ็นต์ ดัชนีความเร็วในการงอกอยู่ในช่วง 18.24-23.27 น้ำหนักแห้งของต้นกล้าในช่วง 35.86-40.48 มิลลิกรัมต่อต้น ความยาวรากในช่วง 13.12-15.43 เซนติเมตรต่อต้น และความยาวยอดในช่วง 10.68-12.46 เซนติเมตรต่อต้น เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวกำแพงแสน 1 ให้ต้นกล้าที่มีน้ำหนักสดต่อต้นสูงสุด 547 มิลลิกรัม ส่วนพันธุ์ มอ. 1 มีเมล็ดแข็งสูงถึง 41.50 เปอร์เซ็นต์ เมล็ดพันธุ์ที่สุกแก่ในช่วงต้นมีคุณภาพสูงกว่าเมล็ดพันธุ์ที่สุกแก่ในช่วงปลายของการผลิต

คำนำ

ถั่วเขียว [*Vigna radiata* (L.) Wilezek] เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น สามารถเก็บเกี่ยวได้ภายใน 75 วันหลังปลูก ต้องการน้ำค่อนข้างน้อย จึงนิยมใช้ปลูกเป็นพืชเสริมพืชหลัก โดยเฉพาะการปลูกหลังการไถนาที่ยังคงมีความชื้นหลงเหลืออยู่การใช้ประโยชน์โดยการบริโภคเมล็ด เพาะเป็นถั่วงอก และยังใช้ปลูกเป็นพืชปรับปรุงบำรุงดินอีกด้วยในการปลูกพืชมีปัจจัยที่ต้องพิจารณานอกเหนือจากสภาพแวดล้อมคือ คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ อัตราการเจริญเติบโต ความสม่ำเสมอ ตลอดจนผลผลิตที่จะได้รับ โดยเฉพาะการเพาะปลูกที่มีสภาพการเสี่ยงต่อสภาพปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม การใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพสูง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดอัตราการเสี่ยง นอกจากนี้ยังทำให้สามารถคำนวณอัตราปลูกได้อย่างถูกต้อง ได้

¹ ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ 90112

Dept. of Plant Science, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai, 90112, Thailand.

ต้นกล้าที่แข็งแรง มีอัตราการเจริญเติบโตสม่ำเสมอและรวดเร็ว ในทางตรงข้ามการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพต่ำจึงจำเป็นต้องใช้ปริมาณเมล็ดมาก สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลา ไม่คุ้มกับการลงทุน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ซึ่งสามารถทำได้โดยวิธีต่างๆ ไปจนถึงวิธีการที่ยุ้งยากซับซ้อน คุณภาพของเมล็ดพันธุ์นอกจากใช้เป็นตัวกำหนดอัตราปลูกแล้ว ยังใช้เป็นตัวกำหนดราคาของเมล็ดพันธุ์อีกด้วย

การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตและการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ตั้งแต่ในไร่ไปจนถึงการคลุกสารเคมี การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา การขนส่ง ตลอดจนการจำหน่ายแจก (จวงจันทร์, 2529) คุณภาพของเมล็ดพันธุ์เป็นผลรวมของลักษณะต่างๆ ของเมล็ดพันธุ์ซึ่งแสดงออกร่วมกันอันได้แก่ ความสะอาด ความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์ ความงอก ความแข็งแรง ความชื้น การปะปนของเมล็ดวัชพืช ความชำรุดเสียหายของเมล็ด ขนาด สี น้ำหนัก ความสม่ำเสมอ ตลอดจนโรคและแมลงที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์ (วัลลภ, 2531) เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพคือเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณลักษณะตรงตามพันธุ์ มีรูปร่าง ขนาด และสีสม่ำเสมอ ปราศจากเมล็ดพืชชนิดอื่น พันธุ์อื่น สิ่งปะปนอื่นๆ และเมล็ดวัชพืช ไม่มีโรคและแมลงรบกวน หรือติดปะปนมา เมื่อนำไปปลูกสามารถงอกได้เร็ว ให้ต้นกล้าที่แข็งแรงตั้งตัวได้เร็ว และมีความสม่ำเสมอเมล็ดพันธุ์คุณภาพสูงยังสามารถเก็บรักษาได้นาน การที่จะทราบว่าเมล็ดพันธุ์นั้นๆ มีคุณภาพสูงหรือต่ำ มีคุณค่าที่ใช้ปลูกในไร่นามากน้อยเพียงใด ต้องผ่านการทดสอบคุณภาพเสียก่อน คุณภาพเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่สามารถเห็นหรือสัมผัสได้ทางกายภาพ จำเป็นต้องใช้เวลาและวิธีการทดสอบโดยเฉพาะความงอก ความแข็งแรงของเมล็ดพันธุ์ โรคและแมลงที่ติดมากับเมล็ด ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์มาก และไม่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ในแต่ละเมล็ดหลังการเก็บเกี่ยวแล้ว (วัลลภ, 2525) การปฏิบัติต่อเมล็ดพันธุ์ตั้งแต่ระยะการเก็บเกี่ยว ตลอดจนการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวซึ่งได้แก่ การนวด การตากหรือการลดความชื้น รวมทั้งการใช้สารเคมีคลุกเมล็ด โดยมีการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมสามารถรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ให้ได้ดี (นงลักษณ์, 2529)

ถั่วเขียวเป็นพืชที่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกในภาคใต้ เป็นพืชเสริมหลังการทำนา ซึ่งกสิกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองได้ ดังนั้น การทราบถึงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่ได้จะช่วยประกันการใช้เมล็ดพันธุ์เพื่อการเพาะปลูกได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านความงอกและความแข็งแรงของต้นกล้า และยังมีประโยชน์ต่อการใช้เมล็ดในการเพาะเป็นถั่วงอกอีกด้วย การทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ผลิตในภาคใต้

อุปกรณ์และวิธีการ

การทดลองทำที่แปลงทดลองและห้องปฏิบัติการเมล็ดพันธุ์ ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม 2533 ปลูกถั่วเขียว 3 พันธุ์ คือ พันธุ์มอ. 1 (PSU 1) อุทอง 1 (U-thong 1) และกำแพงแสน 1 (KPS 1) ในแปลงขนาด 6.8X10 เมตร ระยะปลูก 50X20 เซนติเมตร หลังจากต้นกล้างอก 5 วัน ทำการถอนแยกเหลือ 2 ต้นต่อหลุม ใส่ปุ๋ยหลังจากเมล็ดงอก 15 วัน โดยใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่พร้อมกับกำจัดวัชพืชและพุ่มโคน หลังจากถั่วเขียวติดฝัก ทำการวัดความสูงของต้นจากระดับพื้นดินถึงข้อสุดท้ายของลำต้น และเมื่อฝักถั่วเขียวเริ่มสุกแก่ทำการสุ่มนับจำนวนฝักต่อต้น ใช้ตัวอย่าง 10 ต้นต่อแปลง สุ่มฝักที่แก่จากจำนวน 10 ต้น มาทำการนับจำนวนเมล็ดต่อฝัก ทำการเก็บเกี่ยวเมื่อฝักถั่วเขียวเปลี่ยนเป็นสีดำโดยทำการเก็บเกี่ยวสองครั้ง ครั้งแรกและครั้งหลังห่างกัน 5 วัน และนำมาตากแดดก่อนกระเทาะเมล็ดจากนั้นนำเมล็ดถั่วเขียวทั้ง 3 พันธุ์ มาทดสอบคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพทางกายภาพของเมล็ดพันธุ์

- ขนาดของเมล็ดพันธุ์ ด้านความยาวเมล็ด
- น้ำหนัก 100 เมล็ด
- ความชื้นของเมล็ดพันธุ์โดยวิธีการอบ (hot air oven) ที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง และคำนวณความชื้นของเมล็ดพันธุ์ โดยน้ำหนักสด (ISTA, 1976)

2. ความงอกโดยวิธีมาตรฐานที่อุณหภูมิ 25 องศา

เซลเซียส ตามกฎสากลของการทดสอบเมล็ดพันธุ์ (AOSA, 1981)

3. ดัชนีความเร็วการงอก (speed of germination index) (AOSA, 1981) โดยเพาะเมล็ดเช่นเดียวกับการทดสอบความงอกมาตรฐาน และทำการตรวจนับต้นกล้าที่งอกปกติทุกวันจนครบกำหนดตามระยะเวลาของการทดสอบความงอกมาตรฐาน นำผลการตรวจนับมาคำนวณหาค่า ดัชนีความเร็วการงอกของเมล็ดพันธุ์ดังนี้

$$\text{ดัชนีความเร็วการงอกของเมล็ดพันธุ์} = \frac{\text{ผลรวมของ จำนวนต้นกล้าปกติในวันที่ตรวจนับ}}{\text{จำนวนวันหลังเพาะที่ตรวจนับ}}$$

4. ความแข็งแรงของเมล็ดพันธุ์ โดยประเมินอัตราการเจริญเติบโตของต้นกล้า (seedling growth rate) และการเจริญเติบโตของรากอ่อนและยอดอ่อน (root and shoot growth) (AOSA, 1981) โดยนำเมล็ดพันธุ์เรียงบนกระดาษตามความยาวของกระดาษ ห่างจากขอบกระดาษด้านบนประมาณ 6 เซนติเมตร นำไปเพาะในตู้เพาะที่อุณหภูมิเดียวกับการทดสอบความงอก โดยวางม้วนกระดาษเพาะในแนวตั้งให้เมล็ดที่เพาะอยู่ส่วนบนทำ 4 ซ้ำๆ ละ 20 เมล็ด เมื่อครบกำหนด 7 วัน นำ เมล็ดพันธุ์ที่เพาะมาประเมินผลโดยวัดความยาวส่วนที่ออกเป็นรากและลำต้น คำนวณหาค่าเฉลี่ยต่อต้น แล้วนำต้นกล้าปกติซึ่งตัดใบเลี้ยงออกแล้วไปอบที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมง ชั่วหาน้ำหนักแห้งของต้นกล้า และคำนวณอัตราการเจริญเติบโตของต้นกล้าในรูปของน้ำหนักแห้งต่อต้น

ผล

1. ความสูงของต้นและองค์ประกอบของผลผลิต

ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง 1 ที่ปลูกในภาคใต้ มีต้นที่สูงที่สุด 47.5 เซนติเมตร ส่วนพันธุ์กำแพงแสน 1 สูง 37.2 เซนติเมตร และต้นเตี้ยที่สุดคือพันธุ์มอ. 1 สูง 28.0 เซนติเมตร (Table 1) โดยที่พันธุ์กำแพงแสน 1 มีจำนวนฝักต่อต้นเฉลี่ย 13.1 ฝัก อุทอง 1 มีเฉลี่ย 11.8 ฝัก และมอ. 1 มีเฉลี่ย 9.3 ฝัก และมีจำนวนเมล็ดต่อฝักใกล้เคียงกันคือเฉลี่ยในช่วง 10.1-11.7 เมล็ดต่อฝัก

สำหรับผลผลิต พันธุ์กำแพงแสน 1 ให้ผลผลิตสูงสุด 193 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่พันธุ์มอ. 1 ให้ผลผลิตรองลงมา 155 กิโลกรัมต่อไร่ และต่ำที่สุดคือพันธุ์อุทอง 1 ให้ผลผลิต 118 กิโลกรัมต่อไร่

2. ลักษณะทางกายภาพของเมล็ดพันธุ์

ขนาดของเมล็ดพันธุ์ที่วัดความยาวของเมล็ดมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง พันธุ์กำแพงแสน 1 มีเมล็ดพันธุ์ยาวที่สุดคือ 5.71 มิลลิเมตร สำหรับพันธุ์ มอ. 1 และอุทอง 1 มีขนาดเมล็ดพันธุ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติคือมีความยาว 5.48 และ 5.42 มิลลิเมตรตามลำดับ น้ำหนัก 100 เมล็ดพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยพันธุ์มอ. 1 ให้น้ำหนัก 100 เมล็ดสูงสุด 6.89 กรัม แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติกับพันธุ์กำแพงแสน 1 ที่มีน้ำหนัก 100 เมล็ดเท่ากับ 6.75 กรัม พันธุ์อุทอง 1 ให้น้ำหนัก 100 เมล็ด ต่ำสุดคือ 6.19 กรัม ซึ่งแตกต่างกันทางสถิติกับสอบพันธุ์ข้างต้น สำหรับความชื้นของเมล็ดพันธุ์พบว่าทุกพันธุ์มีความชื้นไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยความชื้นโดยเฉลี่ย 12.48 เปอร์เซ็นต์ (Table

² Table 1 Plant height, number of pod per plant, number of seed per pod and yield of 3 mungbean varieties grown in Southern Thailand

Variety	Plant height (cm)	No. pod/plant	No seed/pod	Yield (kg/rai)
PSU 1	28.0	9.2	11.3	155
KPS 1	37.2	13.1	11.7	193
U-thong 1	47.5	11.8	10.1	118

- 2)
- 3. ความงอก**
- เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวทั้ง 3 พันธุ์ที่ผลิตในภาคใต้ มีความงอก (ผลรวมของต้นกล้าปกติกับเมล็ดแข็ง) โดยเฉลี่ย 96.75 เปอร์เซ็นต์ โดยพันธุ์มอ. 1 มีความงอกสูงสุด 98.75 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับพันธุ์ก่าแพงแสน 1 และอุทอง 1 ที่มีความงอก 96.25 และ 95.25 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ถั่วเขียวทั้ง 3 พันธุ์ มีจำนวนเมล็ดแข็งแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยพันธุ์มอ. 1 มีเมล็ดแข็งมากที่สุดคือ 41.50 เปอร์เซ็นต์ พันธุ์ก่าแพงแสน 1 และพันธุ์อุทอง 1 มีเมล็ดแข็ง 23.00 และ 12.88 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวทุกพันธุ์ เริ่มงอกได้หลังจากเพาะ 3 วัน แต่จำนวนเมล็ดที่งอกได้ ต้นกล้าปกติแตกต่างกันทำให้ได้ค่าดัชนีความเร็วการงอกแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยพันธุ์อุทอง 1 มีดัชนีความเร็วการงอกสูงสุดคือ 23.27 ในระดับเดียวกันทางสถิติกับพันธุ์ก่าแพงแสน 1 ซึ่งมีดัชนีความเร็วการงอก 21.94 และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพันธุ์มอ. 1 ซึ่งมีดัชนีความเร็วในการงอก 18.24 น้ำหนักสดของต้นกล้าถั่วเขียวหรือถั่วงอกจากเมล็ดพันธุ์ทั้ง 3 พันธุ์

Table 2 Seed length, 100 seed weight and seed moisture content of 3 mungbean varieties seed produced in Southern Thailand

Variety	Seed length (mg)/(mm)	100 seed weight (gm)	Moisture content (%)
PSU 1	5.48	6.89	12.35
KPS 1	5.71	6.75	12.38
U-thong 1	5.42	6.19	12.70
Mean	5.54	6.61	12.48
F-test	**	**	NS
LSD. 01	0.20	0.40	-
CV. (%)	1.81	2.62	1.60

NS non statistical difference

** statistically different at 0.01 level of probability

Table 3 Germination, hard seed, speed of germination and seedling fresh weight of 3 mungbean varieties seed produced in Southern Thailand

Variety	Germination ¹ (%)	Hard seed (%)	Speed of germination	Seedling fresh weight (mg/seedling)
PSU 1	98.75	41.50	18.24	527
KPS 1	96.25	23.00	21.94	547
U-thong 1	95.25	12.88	23.27	467
Mean	96.75	25.79	21.14	514
F-test	**	**	**	**
LSD. 01	2.50	5.46	2.54	42
CV (%)	1.13	7.10	5.29	3.55

** statistically different at 0.01 level of probability

¹ Germination = normal seedling + hard seed

มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งโดยที่พันธุ์ ก่าแพงแสน 1 ให้น้ำหนักสดของต้นกล้าสูงสุดคือ 547 มิลลิกรัม ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติกับพันธุ์ มอ. 1 ซึ่งให้น้ำหนักสดของต้นกล้า 527 มิลลิกรัม พันธุ์อุทอง 1 ให้น้ำหนักสดของต้นกล้าน้อยที่สุดคือ 467 มิลลิกรัม ซึ่งแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับสองพันธุ์ดังกล่าวข้างต้น (Table 3)

4. ความแข็งแรงของเมล็ดพันธุ์

ความแข็งแรงของเมล็ดพันธุ์วัดโดยใช้น้ำหนักแห้งกับความยาวรากและยอดของต้นกล้า (Table 4) พบว่าพันธุ์ก่าแพงแสน 1 ให้น้ำหนักแห้งของต้นกล้าสูงสุดคือ 40.48 มิลลิกรัม ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติกับพันธุ์อุทอง 1 ที่ให้น้ำหนักแห้ง 39.02 มิลลิกรัม สำหรับพันธุ์ มอ. 1 ให้น้ำหนักแห้งของต้นกล้าน้อยที่สุดคือ 35.86 มิลลิกรัม ซึ่งแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับสองพันธุ์ข้างต้น ส่วนความยาวรากและยอดพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งเช่นกัน โดยพันธุ์อุทอง 1 มีความยาวรากและยอดสูงสุดคือ 15.43 และ 12.46 เซนติเมตร ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับพันธุ์ก่าแพงแสน 1 ที่มีความยาวรากและยอดเท่ากับ 13.12 และ 11.42 เซนติเมตร ตามลำดับ โดยอยู่ในระดับเดียวกับพันธุ์ มอ. 1 ที่มีความยาวรากและยอดเท่ากับ 13.76 และ 10.68 เซนติเมตร ตามลำดับ

5. คุณภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ช่วงการสุกแก่ต่างกัน

เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่สุกแก่และเก็บเกี่ยวในช่วงต้นการผลิตมีคุณภาพสูงกว่าเมล็ดพันธุ์ที่สุกแก่และเก็บเกี่ยวช่วงปลายฤดูการผลิต (Table 5) ยกเว้น ความชื้นที่ไม่มี ความแตกต่างกัน และเมล็ดแข็งที่มีในเมล็ดพันธุ์ที่สุกแก่ในช่วงต้นน้อยกว่าเมล็ดพันธุ์ที่สุกแก่ในช่วงปลายฤดูการผลิต

วิจารณ์

คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวพันธุ์ มอ. 1 ก่าแพง-แสน 1 และอุทอง 1 ที่ปลูกใน อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา มีคุณภาพสูงทุกพันธุ์โดยมีความงอกสูงเฉลี่ย 96.76 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถั่วเขียวพันธุ์ก่าแพงแสน 1 นอกจากมีคุณภาพสูงแล้วยังให้ผลผลิตสูงสุดด้วยคือ 193 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งใกล้เคียงกับผลผลิตที่ปลูกในภาคกลาง คือ 199 กิโลกรัมต่อไร่ (พิระศักดิ์ และคณะ, 2529 และศูนย์สถิติการเกษตร 2533) ส่วนพันธุ์ มอ. 1 ให้ผลผลิต 155 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่พันธุ์อุทอง 1 ให้ผลผลิตเพียง 118 กิโลกรัมต่อไร่

ถั่วเขียวพันธุ์ มอ. 1 ซึ่งมีเมล็ดแข็งค่อนข้างสูง คือ 41.50 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นพันธุ์ที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ทนต่อสภาพการเพาะปลูกที่มีความชื้นสูงคือในภาคใต้ ส่วนพันธุ์ก่าแพงแสน 1 ให้เมล็ดพันธุ์ที่มีความ

Table 4 Seedling dry weight, root and shoot length of 3 mungbean varieties seed produced in Southern Thailand.

Variety	Seedling dry weight (mg/seedling)	Root length (cm/seedling)	Shoot length (cm/seedling)
PSU 1	35.86	13.76	10.68
KPS 1	40.48	13.12	11.42
U-thong 1	39.02	15.43	12.46
Mean	38.45	14.10	11.52
F-test	**	**	**
LSD. 01	2.76	1.66	1.17
CV (%)	3.12	5.16	4.43

** statistically different at 0.01 level of probability

Table 5 Quality of 3 mungbean varieties seed matured at different periods.

Quality	PSU 1				KPS 1				U-thong 1			
	Maturing period		F-test	CV(%)	Maturing period		F-test	CV (%)	Maturing period		F-test	CV (%)
	Early	Late			Early	Late			Early	Late		
Seed length (mm)	5.56	5.38	*	1.83	5.83	5.54	NS	4.63	5.57	5.26	*	3.20
100 seed weight(gm)	7.24	6.54	**	2.12	6.99	6.50	NS	5.28	6.50	5.89	*	4.04
Moisture content (%)	12.37	12.32	NS	1.22	12.25	12.50	NS	4.42	12.76	12.63	NS	2.36
Germination ¹ (%)	99.00	98.50	NS	1.10	96.00	96.50	NS	2.03	91.25	99.25	**	1.57
Hard seed (%)	35.50	47.50	**	9.54	11.25	34.75	**	23.65	6.75	19.00	**	12.97
Speed of germination	19.75	16.50	**	6.39	27.77	16.10	**	6.54	22.00	24.54	NS	6.84
Seedling fresh weight (mg/seedling)	564	569	**	5.32	617	509	**	4.58	539	515	NS	4.30
Seedling dry weight (mg/seedling)	41.13	30.59	NS	28.03	42.62	38.33	*	6.02	39.32	38.72	NS	4.20
Root length (cm/seedling)	15.64	12.63	**	6.60	13.94	12.29	*	7.11	15.84	15.01	NS	4.20
Shoot length (cm/seedling)	12.04	9.31	**	6.88	13.21	9.63	**	4.72	13.85	11.07	**	5.56

NS non statistical difference, *, ** statistically different at 0.05 and 0.01 level of probability respectively

1 Germination = normal seedling + hard seed

ยาวมากกว่าพันธุ์อื่นๆ จึงส่งผลให้น้ำหนักแห้ง รวมทั้งน้ำหนักสดของต้นกล้าสูง ซึ่งอาจเหมาะสำหรับการเพาะถั่วงอก ในขณะที่พันธุ์อุทอง 1 ให้ต้นกล้าที่ยาว แต่พันธุ์ มอ. 1 ไม่ค่อยเหมาะในการเพาะถั่วงอกเนื่องจากมีเมล็ดแข็งมาก และส่งผลให้งอกได้ช้า โดยมีดัชนีความเร็วการงอกต่ำ

จากคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่สุกแก่ในช่วงต้นและช่วงปลายฤดูการเก็บเกี่ยว พบว่าเมล็ดที่สุกแก่ในช่วงต้นมีคุณภาพดีกว่า การเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์จึงควรเก็บจากส่วนนี้เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสูง

สรุป

1. ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง 1 มีความสูงของต้น 47.50 เซนติเมตร โดยที่พันธุ์กำแพงแสน 1 และ มอ. 1 มีต้นสูง 37.20 และ 28.00 เซนติเมตร ตามลำดับ ทั้ง 3 พันธุ์ มีจำนวนฝักต่อต้นเฉลี่ยในช่วง 9.2-13.1 ฝัก จำนวนเมล็ดต่อฝักเฉลี่ย 10.1-11.7 เมล็ด พันธุ์กำแพงแสน 1 ให้ผลผลิตต่อไร่สูงสุด 193 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะที่พันธุ์ มอ.1 และ อุทอง 1 ให้ผลผลิต 155 และ 118 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ

2. พันธุ์กำแพงแสน 1 มีเมล็ดยาว 5.71 มิลลิเมตร ยาวกว่าพันธุ์ มอ. 1 และอุทอง 1 ซึ่งมีเมล็ดยาว 5.48 และ 5.42 มิลลิเมตร ตามลำดับ แต่พันธุ์ มอ. 1 และกำแพงแสน 1 มีน้ำหนัก 100 เมล็ดในระดับเดียวกันคือ 6.89-6.75 กรัม โดยพันธุ์อุทอง 1 มีน้ำหนัก 100 เมล็ด 6.19 กรัม ทั้งสามพันธุ์มีความชื้นในระดับเดียวกันโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12.48 เปอร์เซ็นต์

3. ถั่วเขียวทุกพันธุ์มีความงอกของเมล็ดพันธุ์สูงกว่า 95.25 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป แต่พันธุ์ มอ. 1 มีเมล็ดแข็งสูงถึง 41.50 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่พันธุ์กำแพงแสน 1 และอุทอง 1 มีเมล็ดแข็ง 23.00 และ 12.88 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ มีดัชนีความเร็วการงอกทั้ง 3 พันธุ์ในช่วง 18.24 ในพันธุ์ มอ. 1 ถึง 23.27 ในพันธุ์อุทอง 1

4. เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวพันธุ์กำแพงแสน 1 มีน้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งของต้นกล้าสูงสุดคือ 547 และ 40.48 มิลลิกรัมต่อต้นตามลำดับ พันธุ์อุทอง 1 มีความยาวรากและยอดสูงสุดเท่ากับ 15.43 และ 12.46 เซนติเมตร ตามลำดับ

โดยพันธุ์ มอ. 1 มีน้ำหนักสดไม่แตกต่างกับพันธุ์กำแพงแสน 1 แต่น้ำหนักแห้ง กับความยาวรากและยอดด้วยกว่าทั้งสองพันธุ์คือมีน้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งเท่ากับ 527 และ 35.86 มิลลิกรัมต่อต้น ตามลำดับ

5. เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวทั้ง 3 พันธุ์ที่สุกแก่ในช่วงต้นฤดูการเก็บเกี่ยว มีคุณภาพสูงกว่าที่สุกแก่ในช่วงปลายฤดูการเก็บเกี่ยว โดยเฉพาะความแข็งแรง แต่มีความชื้นของเมล็ดไม่แตกต่างกัน และมีเมล็ดแข็งในช่วงต้นฤดูการเก็บเกี่ยวน้อยกว่า

เอกสารอ้างอิง

- จงจันทร์ ดวงพัตรา. 2529. เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์. กลุ่มหนังสือเกษตร กรุงเทพมหานคร.
- นงลักษณ์ ประกอบบุญ. 2529. คุณภาพเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของเกษตรกรในภาคเหนือตอนบน. วารสารวิทยาศาสตร์การเกษตร 19 (2) : 78-87.
- พระศักดิ์ ศรีนิเวศน์, อนุวัฒน์ เจนกฤติยา, ธำรงชัย อินทร์คอนไพร และเอนก บุญเต็ม. 2529. ถั่วเขียวผิวมันพันธุ์กำแพงแสน 1 (VC1973A) และกำแพงแสน 2 (VC2778A). วารสารวิทยาศาสตร์การเกษตร 19 (2) : 121-124.
- วัลลภ สันติประชา. 2525. เมล็ดพันธุ์ดี. วารสารสงขลานครินทร์ 4 (1) : 34-40.
- วัลลภ สันติประชา. 2531. เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์. คณะทรัพยากรธรรมชาติ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ศูนย์สถิติการเกษตร. 2533. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีเพาะปลูก 2532/33. เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ 422 สำนักงานสถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- AOSA. 1981. Rules for testing seeds. J. Seed Technol. 6 (2).
- ISTA. 1976. International rules for seed testing. Seed Sci. and Technol. 4 (1).